

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(к.е.н., доцент М. М. Гесенко)
« 02 » 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

СТРАХУВАННЯ

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма: *Фінанси, банківська справа та страхування* (перший рівень (бакалаврський) вищої освіти)

Факультет: *Економіки і менеджменту*

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни “Страхування” для студентів за спеціальністю 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”

Розробники:

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Самошкіна І.Д. ()

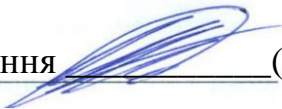
д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Борисова В.А. ()

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від « 17 » _06__ 2020 року № __15__

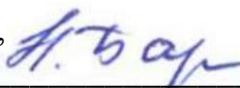
Завідувач кафедри

кафедри фінансів, банківської справи та страхування (М.М. Геєнко)

Погоджено:

Гарант освітньої програми (В.А. Борисова)

Декан факультету ЕіМ (Н.І. Строченко)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації (Н.М. Баранік)

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 2020 р.

© СНАУ, 2020 рік

© Самошкіна І.Д., Борисова В.А., 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 7		2020-2021-й	2020-2021-й
		Курс	
		4, 2 с.т.	5
		Семестр	
		5-й	9-й
Загальна кількість годин – 150		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 2	Освітній ступінь: <i>Бакалавр</i>	46 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	10 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		74 год.	128
Індивідуальні завдання:			
		Вид контролю: Іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 51,1/48,9 (46/44);

для заочної форми навчання - 15,6/84,4 (14/76).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета: надання майбутньому фахівцю теоретичних знань та практичних навичок для прийняття ефективних рішень в галузі страхування. В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати: основні терміни, які застосовуються в страхуванні, принципи класифікації страхування, юридичні основи страхових відносин та механізм забезпечення фінансової надійності страховика.

2.2. Завдання: набуття навичок роботи у страховій компанії, вивчення особливостей надання страхових послуг та фінансової діяльності страховика.

Вивчення навчальної дисципліни «Страховання» передбачає формування у студентів компетентностей:

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
	Загальні		
1		Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК1
2		Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК2
3		Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ЗК8.
4		Здатність працювати у команді.	ЗК10
	Фахові (спеціальні)		
1		Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).	СК03
2		Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.	СК04
3		Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.	СК08
4		Розуміння та прогнозування основних тенденцій розвитку аграрного сектору з відповідним фінансово-кредитним забезпеченням та страховим захистом.	СК12

2.3 Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Страховання» студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.	ПР4
2	Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).	ПР5
3	Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПР7
4	Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПР11

Програма навчальної дисципліни

Затверджена Вченою Радою СНАУ

Протокол №6 від 23.05.2018 р.

Змістовий модуль 1. *Теоретичні основи страхування.*

Тема 1. Економічна сутність страхування. Економічна категорія страхування. Економічна природа і призначення страхування. Основні принципи страхування. Страхування в системі ринкових відносин. Предмет і завдання дисципліни «Страхування». Взаємозв'язок особистого і соціального страхування. Основні поняття і страхові терміни. Закон України про страхування: основний понятійно-термінологічний апарат.

Тема 2. Класифікація страхування. Юридичні основи страхових відносин. Основні принципи класифікації страхування. Законодавство України про страхування. Необхідність і форми страхового захисту.

Тема 3. Порядок укладання та ведення страхової угоди. Сутність та порядок укладання договору страхування. Права й обов'язки суб'єктів страхових відносин. Відмова у страхових виплатах. Припинення дії договору страхування. Інновації на ринку страхових послуг.

Змістовий модуль 2. *Страхові ризики та страховий ринок.*

Тема 4. Поняття страхових ризиків та їх класифікація. Економічна суть страхових ризиків. Ризик у системі управління страховою компанією. Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні. Управління страховими ризиками. Страховий андеррайтинг у системі ризик-менеджменту. Аналіз капіталу в системі ризик-менеджменту страховика. Ризик – менеджмент і страхування.

Тема 5. Страховий ринок. Поняття страхового ринку та його структура. Страхові посередники та їх роль на страховому ринку. Маркетинг у страхуванні. Економічна сутність та функції страхового маркетингу. Зміст і види маркетингової стратегії страховика. Виведення та просування страхових продуктів на страховому ринку. Характеристика становлення та розвитку страхового ринку.

Змістовий модуль 3. *Державне регулювання страхової діяльності страховиків.*

Тема 6. Страхова організація. Організаційні форми страховиків. Структура страхових компаній. Об'єднання страховиків та їх функції. Методи розрахунку ймовірності банкрутства страховика. Класична модель ризику. Визначення мінімального необхідного розміру стартового капіталу страхової компанії. Акредитація банками страхових компаній.

Тема 7. Державне регулювання страхової діяльності. Реалізація державної політики у галузі страхування. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням. Напрями удосконалення державної політики у галузі страхування.

Змістовий модуль 4. *Майнове страхування.*

Тема 8. Страхування майна підприємств і організацій. Сутність та види майнового страхування. Економічний зміст страхування основних і оборотних фондів. Страхування від вогню. Ставки страхових платежів. Укладання та припинення дії договору майнового страхування. Майнове страхування: досвід країн Європи.

Тема 9. Страхування сільськогосподарських культур і тварин. Страхувальники, об'єкти страхування сільськогосподарських культур та страхова відповідальність. Задачі, основні принципи і умови страхування тварин. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Тема 10. Визначення збитку і страхового відшкодування при страхуванні сільськогосподарських культур і тварин. Загальні принципи визначення збитку при загибелі та пошкодженні врожаю сільськогосподарських культур. Визначення збитку при страхуванні багаторічних насаджень. Визначення збитку та розміру відшкодування при страхуванні тварин. Тарифна політика страховика та принципи її формування при страхуванні сільськогосподарських ризиків.

Тема 11. Автотранспортне страхування. Страхування транспортних засобів. Об'єкти транспортного страхування. Страхування “каска”. Страхування “карго”. Страхування від

механічних та електричних помилок. Страхування водіїв і пасажирів від нещасного випадку. Страхування автоцивільної відповідальності громадян, що виїжджають за кордон. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів. Діяльність МТСБУ.

Тема 12. Морське страхування. Особливості організації та види морського страхування. Страхування морських суден. Страхування вантажів, котрі перевозяться морським транспортом. Види договорів страхування морського транспорту: з відповідальністю за повну загибель; з відповідальністю за пошкодження; з відповідальністю за загибель і пошкодження; Страхування відповідальності судновласників.

Тема 13. Авіаційне страхування. Характеристика ризиків та види авіаційного страхування. Страхування повітряних суден. Страхування вантажів. Страхування втрати прибутку авіаперевізника. Страхування авіаційних фахівців від втрати ліцензії. Страхування космічної техніки. Страхування відповідальності власників повітряних суден. Страховий захист громадян від нещасних випадків на авіатранспорті.

Тема 14. Страхування майна громадян. Принципи страхового захисту майна громадян. Страхування нерухомості. Страхування предметів інтер'єру. Страхування іншого рухомого та нерухомого майна громадян. Страхування відповідальності перед сусідами. Страхова оцінка будівель. Страхування домашнього майна, що належить громадянам. Страхування транспортних засобів і вантажів. Страхування нерухомості на підприємстві.

Змістовий модуль 5. *Особисте страхування.*

Тема 15. Страхування життя та пенсій. Особисте страхування. Сутність і необхідність особистого страхування. Страхування життя. Моделі тривалості життя: функція дожиття; інтенсивність смертності; таблиці смертності; деякі аналітичні закони смертності. Страхові ануїтети. Нетто-премії, Нетто-резерви. Пенсійне страхування. Змішане страхування життя.

Тема 16. Страхування від нещасних випадків. Індивідуальне страхування від нещасних випадків. Страхування від нещасних випадків за рахунок підприємств. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті. Особливості страхування в туристичному бізнесі.

Тема 17. Медичне страхування. Система та ринок медичного страхування. Обов'язкове медичне страхування. Добровільне медичне страхування. Програми добровільного медичного страхування. Програми обов'язкового медичного страхування. Тарифна політика в галузі медичного страхування. Страхування громадян, які від'їжджають за кордон. Асистанс.

Змістовий модуль 6. *Страхування відповідальності.*

Тема 18. Страхування відповідальності. Сутність та призначення страхування відповідальності. Види страхування відповідальності. Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів. Страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду. Страхування цивільної відповідальності громадян, що мають зброю. Страхування професійної відповідальності громадян. Страхування відповідальності власників собак.

Тема 19. Екологічне страхування. Сутність страхування екологічних ризиків. Показники екологічного ризику. Основні положення теорії «екологічного ризику». Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, якої може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру. Страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, якої може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів. Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів. Страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, якої може бути заподіяно внаслідок ядерного інциденту. Страхування цивільної відповідальності за завдання екологічної шкоди внаслідок аварій чи технічних неполадок при розробці нафтогазового родовища. Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, якої може бути заподіяно

довкільню або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів. Експертна оцінка екологічних ризиків.

Змістовий модуль 7. *Страховання підприємницьких ризиків. Перестраховання.*

Тема 20. Страховання підприємницьких ризиків. Суть та призначення страховання підприємницьких ризиків. Страховання від перерв у виробництві внаслідок знищення або пошкодження майна. Страховання відповідальності товаровиробників за якість продукції. Страховання від втрат прибутку.

Тема 21. Страховання технічних ризиків. Страховання будівельно-монтажних ризиків. Страховання будівельного підприємця від усіх ризиків. Страховання всіх монтажних ризиків. Страховання машин. Страховання електронних пристроїв. Страховання машин від поломок. Страховання електронної техніки. Страховання космічних ризиків.

Тема 22. Страховання фінансово-кредитних ризиків. Сутність та основні види страховання фінансових ризиків. Економічний зміст страховання кредитних ризиків. Форми страховання кредитів. Страховання фінансових гарантій. Особливості іпотечного страховання банків. Інтеграція банківської та страхової сфери: стратегічні альянси. Страховання депозитів.

Тема 23. Перестраховання і співстраховання. Необхідність та значення перестраховання. Методи та форми проведення перестраховальних операцій. Законодавче забезпечення перестраховання в Україні. Порядок здійснення перестраховальних операцій. Співстраховання та механізм його застосування. Особливості перестраховання ризиків у нерезидентів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма/Заочна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Теоретичні основи страховання. Страховання майна.						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страховання						
Тема 1. Економічна сутність страховання.	7/6	2/2	2			3/4
Тема 2. Класифікація страховання. Юридичні основи страхових відносин.	7/8	2	2/2			3/6
Тема 3. Порядок укладання та ведення страхової угоди	7/6	2	2			3/6
Разом за змістовим модулем 1	21/20	6/2	6/2			9/16
Змістовий модуль 2. Страхові ризики та страховий ринок.						
Тема 4. Поняття страхових ризиків та їх класифікація.	7/6	2	2			3/6
Тема 5. Страховий ринок.	7/6	2	2			3/6
Разом за змістовим модулем 2	14/12	4	4			6/12
Змістовий модуль 3. Державне регулювання страхової діяльності страховиків						
Тема 6. Страхова організація	7/6	2	2			3/6
Тема 7. Державне регулювання страхової діяльності	7/6	2	2			3/6
Разом за змістовим модулем 3	14/12	4	4			6/12
Змістовий модуль 4. Майнове страховання						
Тема 8. Страховання майна підприємств та організацій	7/8	2/2	2/2			3/4
Тема 9. Страховання сільськогосподарських культур та тварин.	7/6	2	2			3/6
Тема 10. Визначення збитку і страхового відшкодування при страхованні сільськогосподарських культур і тварин.	7/6	2	2			3/6
Тема 11. Автотранспортне страховання	7/6	2	2			3/6
Тема 12. Морське страховання.	7/6	2	2			3/6
Тема 13. Авіаційне страховання	7/6	2	2			3/6
Тема 14. Страховання майна громадян	7/6	2/2	2/2			3/4
Разом за змістовим модулем 4	49/46	14/4	14/4			21/38
Модуль 2. Особисте страховання. Страховання відповідальності та підприємницьких ризиків. Перестраховання						
Змістовий модуль 5. Особисте страховання						
Тема 15. Страховання життя та пенсій.	7/9	2/2	2/2			3/5
Тема 16. Страховання від нещасних випадків.	7/8	2/2	2/2			3/4
Тема 17. Медичне страховання	7/7	2/2	2			3/5
Разом за змістовим модулем 5	21/24	6/6	6/4			9/14
Змістовий модуль 6. Страховання відповідальності						

Тема 18. Страхування відповідальності	7/6	2	2			3/6
Тема 19. Екологічне страхування	8/6	2	2			4/6
Разом за змістовим модулем 6	15/12	4	4			7/12
Змістовий модуль 7. Страхування підприємницьких ризиків. Перестраховання.						
Тема 20. Страхування підприємницьких ризиків	8/6	2	2			4/6
Тема 21. Страхування технічних ризиків.	8/6	2	2			4/6
Тема 22. Страхування фінансово-кредитних ризиків	8/6	2	2			4/6
Тема 23. Перестраховання і співстраховання	8/6	2	2			4/6
Разом за змістовим модулем 7	32/24	8	8			16/24
УСЬОГО ГОДИН	150/150	46/12	30/10	-	-	74/128

**5. Теми та план лекційних занять
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Економічна суть страхування План: 1. Економічна категорія страхування 2. Взаємозв'язок особистого і соціального страхування 3. Основні поняття і страхові терміни.	2
2	Тема 2: Класифікація страхування. Юридичні основи страхових відносин План: 1. Основні принципи класифікації страхування. 2. Законодавство України про страхування.	2
3	Тема 3: Порядок укладання та ведення страхової угоди План: 1. Сутність та порядок укладання договору страхування. 2. Права й обов'язки суб'єктів страхових відносин. 3. Відмова у страхових виплатах. Припинення дії договору страхування.	2
4	Тема 4: Поняття страхових ризиків та їх класифікація План: 1. Економічна суть страхових ризиків. 2. Класифікація та оцінка ризиків у страхуванні. 3. Управління страховими ризиками.	2
5	Тема 5: Страховий ринок План: 1. Поняття страхового ринку та його структура. 2. Страхові посередники та їх роль на страховому ринку. 3. Маркетинг у страхуванні.	2
6	Тема 6: Страхова організація План: 1. Організаційні форми страховиків. 2. Структура страхових компаній. 3. Об'єднання страховиків та їх функції.	2
7	Тема 7: Державне регулювання страхової діяльності План: 1. Реалізація державної політики у галузі страхування. 2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні. 3. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням.	2
8	Тема 8: Страхування майна підприємств і організацій План: 1. Економічний зміст страхування основних і оборотних фондів. 2. Ставки страхових платежів. 3. Укладання та припинення дії договору страхування.	2
9	Тема 9: Страхування сільськогосподарських культур і тварин План: 1. Страхувальники, об'єкти страхування сільськогосподарських культур та страхова відповідальність. 2. Задачі, основні принципи і умови страхування тварин.	2
10	Тема 10: Визначення збитку і страхового відшкодування при страхуванні сільськогосподарських культур і тварин План: 1. Загальні принципи визначення збитку при загибелі та пошкодженні врожаю	2

	сільськогосподарських культур. 2. Визначення збитку при страхуванні багаторічних насаджень. 3. Визначення збитку та розміру відшкодування при страхуванні тварин.	
11	Тема 11: Автотранспортне страхування. План: 1. Страхування транспортних засобів. 2. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів. 3. Діяльність МТСБУ.	2
12	Тема 12: Морське страхування. План: 1. Особливості організації та види морського страхування. 2. Страхування морських суден. 3. Страхування вантажів, які перевозяться морським транспортом.	2
13	Тема 13: Авіаційне страхування. План: 1. Характеристика ризиків та види авіаційного страхування. 2. Страхування повітряних суден. 3. Страхування відповідальності власників повітряних суден.	2
14	Тема 14: Страхування майна громадян План: 1. Принципи страхового захисту майна громадян. 2. Страхова оцінка будівель. 3. Страхування домашнього майна, що належить громадянам. 4. Страхування транспортних засобів і вантажів.	2
15	Тема 15: Страхування життя і пенсій План: 1. Особисте страхування. 2. Страхування життя. 3. Пенсійне страхування.	2
16	Тема 16: Страхування від нещасних випадків План: 1. Індивідуальне страхування від нещасних випадків. 2. Страхування від нещасних випадків за рахунок підприємств. 3. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті. 4. Добровільне медичне страхування.	2
17	Тема 17: Медичне страхування План: 1. Система та ринок медичного страхування. 2. Обов'язкове медичне страхування. 3. Добровільне медичне страхування.	2
18	Тема 18: Страхування відповідальності План: 1. Сутність та призначення страхування відповідальності. 2. Страхування цивільної відповідальності громадян, що мають зброю. 3. Страхування професійної відповідальності громадян.	2
19	Тема 19: Екологічне страхування План: 1. Сутність страхування екологічних ризиків. 2. Показники екологічного ризику. 3. Основні положення теорії «екологічного ризику».	2
20	Тема 20: Страхування підприємницьких ризиків План: 1. Суть та призначення страхування підприємницьких ризиків. 2. Страхування від перерв у виробництві внаслідок знищення або пошкодження майна. 3. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції.	2
21	Тема 21: Страхування технічних ризиків План: 1. Страхування будівельно-монтажних ризиків. 2. Страхування машин від поломок. 3. Страхування електронної техніки.	2
22	Тема 22: Страхування фінансово-кредитних ризиків План:	2

	1. Сутність та основні види страхування фінансових ризиків. 2. Економічний зміст страхування кредитних ризиків. 3. Форми страхування кредитів. 4. Страхування депозитів.	
23	Тема 23: Перестраховання і співстраховання План: 1. Необхідність та значення перестраховання. 2. Методи та форми проведення перестраховальних операцій. 3. Співстраховання та механізм його застосування.	2
	Разом	46

**5. Теми та план лекційних занять
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Економічна суть та класифікація страхування. Юридичні основи страхових відносин План: 1. Економічна категорія страхування 2. Взаємозв'язок особистого і соціального страхування 3. Основні принципи класифікації страхування. 4. Законодавство України про страхування.	2
2	Тема 2: Страхування майна підприємств і організацій План: 1. Економічний зміст страхування основних і оборотних фондів. 2. Ставки страхових платежів. 3. Укладання та припинення дії договору страхування.	2
3	Тема 3: Страхування майна громадян План: 1. Принципи страхового захисту майна громадян. 2. Страхова оцінка будівель. 3. Страхування домашнього майна, що належить громадянам. 4. Страхування транспортних засобів і вантажів.	2
4	Тема 4: Страхування життя і пенсій План: 1. Страхування життя. 2. Пенсійне страхування. 3. Страхування від нещасних випадків	2
5	Тема 5: Страхування від нещасних випадків План: 1. Індивідуальне страхування від нещасних випадків. 2. Страхування від нещасних випадків за рахунок підприємств. 3. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті. 4. Добровільне медичне страхування.	2
6	Тема 6: Медичне страхування План: 1. Система та ринок медичного страхування. 2. Обов'язкове медичне страхування. 3. Добровільне медичне страхування.	2
	Разом	12

**6. Теми практичних занять
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ознайомлення з юридичними основами страхових відносин та класифікацією	2
2	Ознайомлення з методикою розрахунку страхових тарифів	2
3	Ознайомлення з основними характеристиками страхових ризиків	2
4	Ознайомлення з суб'єктами страхового ринку та взаємовідносинами між ними	2
5	Вивчення організаційних форм та типів страхових компаній	2
6	Вивчення системи державного регулювання страхової компанії	2
7	Ознайомлення з порядком проведення страхування майна підприємств і	2

	організацій	
8	Вивчення порядку страхування сільськогосподарських культур і тварин	2
9	Визначення збитку і страхового відшкодування при страхуванні с/г культур і тварин	
10	Ознайомлення з порядком страхування майна громадян	2
11	Вивчення порядку проведення страхування життя	2
12	Вивчення механізму здійснення страхування від нещасних випадків	2
13	Вивчення системи здійснення страхування відповідальності	2
14	Ознайомлення з механізмом здійснення страхування підприємницьких ризиків	2
15	Ознайомлення з економічною сутністю та функціями перестраховування і співстраховування	2
	Разом	30

**6. Теми практичних занять
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ознайомлення з методикою розрахунку страхових тарифів	2
2	Ознайомлення з порядком проведення страхування майна підприємств і організацій	2
3	Ознайомлення з порядком страхування майна громадян	2
4	Вивчення порядку проведення страхування життя	2
5	Вивчення механізму здійснення страхування від нещасних випадків	2
	Разом	10

**7. Самостійна робота
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економічна сутність страхування. Закон України про страхування: основний понятійно-термінологічний апарат.	3
2	Класифікація страхування. Юридичні основи страхових відносин. Необхідність і форми страхового захисту.	3
3	Порядок укладання та ведення страхової угоди. Інновації на ринку страхових послуг.	3
4	Поняття страхових ризиків та їх класифікація. Ризик – менеджмент і страхування.	3
5	Страховий ринок. Характеристика становлення та розвитку страхового ринку.	3
6	Страхова організація. Акредитація банками страхових компаній.	3
7	Державне регулювання страхової діяльності. Напрями удосконалення державної політики у галузі страхування.	3
8	Страхування майна підприємств і організацій. Майнове страхування: досвід країн Європи.	3
9	Страхування сільськогосподарських культур і тварин. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.	3
10	Визначення збитку і страхового відшкодування при страхуванні сільськогосподарських культур і тварин. Визначення збитку та розміру відшкодування при страхуванні тварин.	3
11	Автотранспортне страхування. Іноземний досвід автотранспортного страхування.	3
12	Морське страхування. Страхування відповідальності судновласників.	3
13	Авіаційне страхування. Страховий захист громадян від нещасних випадків на авіатранспорті.	3
14	Страхування майна громадян. Страхування нерухомості на підприємстві.	3
15	Страхування життя та пенсій. Змішане страхування життя.	3
16	Страхування від нещасних випадків. Особливості страхування в туристичному бізнесі.	3
17	Медичне страхування. Страхування громадян, які від'їжджають за кордон. Асисанс.	3
18	Страхування відповідальності. Страхування відповідальності за екологічне забруднення.	3
19	Екологічне страхування.	4

	Експертна оцінка екологічних ризиків.	
20	Страховання підприємницьких ризиків. Страховання від втрат прибутку.	4
21	Страховання технічних ризиків. Страховання космічних ризиків.	4
22	Страховання фінансово-кредитних ризиків. Страховання фінансових гарантій.	4
23	Перестраховання і співстраховання. Особливості перестраховання ризиків у нерезидентів.	4
	Разом	74

**7. Самостійна робота
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економічна сутність страхування. Закон України про страхування: основний понятійно-термінологічний апарат.	4
2	Класифікація страхування. Юридичні основи страхових відносин. Необхідність і форми страхового захисту.	6
3	Порядок укладання та ведення страхової угоди. Інновації на ринку страхових послуг.	6
4	Поняття страхових ризиків та їх класифікація. Ризик – менеджмент і страхування.	6
5	Страховий ринок. Характеристика становлення та розвитку страхового ринку.	6
6	Страхова організація. Акредитація банками страхових компаній.	6
7	Державне регулювання страхової діяльності. Напрями удосконалення державної політики у галузі страхування.	6
8	Страховання майна підприємств і організацій. Майнове страхування: досвід країн Європи.	4
9	Страховання сільськогосподарських культур і тварин. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.	6
10	Визначення збитку і страхового відшкодування при страхуванні сільськогосподарських культур і тварин. Визначення збитку та розміру відшкодування при страхуванні тварин.	6
11	Автотранспортне страхування. Іноземний досвід автотранспортного страхування.	6
12	Морське страхування. Страховання відповідальності судновласників.	6
13	Авіаційне страхування. Страховий захист громадян від нещасних випадків на авіатранспорті.	6
14	Страховання майна громадян. Страховання нерухомості на підприємстві.	4
15	Страховання життя та пенсій. Змішане страхування життя.	5
16	Страховання від нещасних випадків. Особливості страхування в туристичному бізнесі.	4
17	Медичне страхування. Страховання громадян, які від'їжджають за кордон. Асистанс.	5
18	Страховання відповідальності. Страховання відповідальності за екологічне забруднення.	6
19	Екологічне страхування. Експертна оцінка екологічних ризиків.	6
20	Страховання підприємницьких ризиків. Страховання від втрат прибутку.	6
21	Страховання технічних ризиків. Страховання космічних ризиків.	6
22	Страховання фінансово-кредитних ризиків. Страховання фінансових гарантій.	6
23	Перестраховання і співстраховання. Особливості перестраховання ризиків у нерезидентів.	6
	Разом	128

8. Індивідуальні завдання

Модуль 1. Теоретичні основи страхування. Страхування майна.

1. Написання реферату за темами:

1. Соціально-економічний зміст страхування.
 2. Принципи класифікації та форми страхування.
 3. Особисте страхування і його зв'язок із соціальним страхуванням.
 4. Сутність ризику.
 5. Класифікація ризиків.
 6. Ризик-менеджмент і страхування.
 7. Законодавче регламентування договорів та правил страхування.
 8. Державне регулювання страхової діяльності.
 9. Страховий маркетинг.
 10. Склад і структура тарифної ставки, методика її розрахунку.
 11. Тарифна політика в галузі страхування та принципи диференціації тарифних ставок.
 12. Основні умови страхування майна підприємств від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ.
 13. Страхування тварин, що належать громадянам. Загальні положення.
 14. Загальні положення страхування транспортних засобів, що належать фізичним та юридичним особам. Страхові ризики і страхові випадки.
 15. Принципи страхового захисту майна громадян.
 16. Основні умови добровільного комплексного страхування будівель та домашнього майна громадян за єдиним страховим свідоцтвом.
- #### 2. Вирішення задач (згідно варіанту).

Модуль 2. Особисте страхування. Страхування відповідальності та підприємницьких ризиків. Перестрахування.

1. Написання реферату за темами:

1. Пенсійне страхування.
 2. Добровільне страхування громадян від нещасних випадків.
 3. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті.
 4. Добровільне страхування екіпажів цивільних суден від нещасних випадків.
 5. Добровільне медичне страхування.
 6. Суть та призначення страхування відповідальності.
 7. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
 8. Страхування професійної відповідальності.
 9. Страхування відповідальності роботодавця за спричинення шкоди життю та здоров'ю працівників.
 10. Страхування відповідальності юридичних осіб за спричинення шкоди життю та здоров'ю третіх осіб.
 11. Страхування відповідальності товаровиробника.
 12. Страхування кредитних ризиків.
 13. Страхування комерційних ризиків. Добровільне страхування ризику втрати прибутку.
 14. Страхування фінансового ризику продавця від непогашення боргу покупцем при продажу товарів у розстрочку.
 15. Страхування біржових та валютних ризиків.
 16. Організаційний механізм екологічного страхування.
 17. Фінансові основи екологічного страхування.
 18. Механізм здійснення екологічного страхування.
 19. Зміст перестрахування.
- #### 2. Вирішення задач (згідно варіанту)

9. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, переказ, конспектування).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** практична робота, вправа.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. **Аналітичний**

2.2. **Методи синтезу**

2.3. **Індуктивний та дедуктивний методи**

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. **Проблемний**

3.2. **Частково-пошуковий (евристичний)**

3.3. **Дослідницький**

4. Активні методи навчання – використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання – використання мультимедійних технологій, електронних таблиць, case-study, kahoot, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація).

10. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;
- результати виконання та захисту лабораторних робіт;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

11. Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота																						СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест - екзамен		
Змістовий модуль 1 – 6 балів			Змістовий модуль 2 – 4 бала		Змістовий модуль 3 – 4 бала		Змістовий модуль 4 – 14 балів						Змістовий модуль 5 – 6 балів			Змістовий модуль 6 – 2 бала			Змістовий модуль 7 – 4 бала								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	15	55(40+15)	15	30	100	
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1					

11. Розподіл балів, які отримують студенти заочної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота						СРС	Разом за модулі та СРС	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1 – 15 балів		Змістовий модуль 2 – 15 балів		Змістовий модуль 3 – 10 балів					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	30	70	30	100
15	8	7	3	3	4		(40+30)		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Борисова В.А., Самошкіна І.Д. Страхування: методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи для студентів за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування, освітнього ступеня – бакалавр, денної і заочної форми навчання / Суми, 2018 рік, 83 ст., бібл. 18.

2. Самошкіна І.Д., Борисова В.А., Страхування: Методичні вказівки щодо проведення практичних занять для студентів 4 курсу за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування денної і заочної форми навчання освітнього ступеня - бакалавр денної і заочної форми навчання. / Суми: СНАУ, 2019. – 33 с.

3. Самошкіна І.Д., Борисова В.А., Страхування: конспект лекцій для студентів за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування, освітнього ступеня – бакалавр, денної і заочної форми навчання Суми: СНАУ, 2019. – 58 с.

4. Навчально-методичні матеріали на основі платформи Moodle. URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1303>

13. Рекомендована література Базова

Основна:

1. Аранчій В. І., Остапенко О. М., Остапенко Т. М.. Страхувальний менеджмент: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2018. 252 с. 17.
2. Базилевич В.Д. Страхування: підруч. К.: Знання, 2016. 1019 с.
3. Горбач Л.М. Страхування: навч. посіб. К. : «Кондор», 2016. 544 с.
4. Кропельницька С.О., Плещ І.І. Страхувальні послуги : навч. посіб. Івано- Франківськ: ДВНЗ Прикарпатський національний ун-т ім.В.Стефаніка, 2016. 390 с.
5. Ризикогенність та страхування в аграрній сфері (теорія, практика) : колективна монографія / [Віленчук О.М., Литвинчук І.Л., Януль І.Є. та ін.] ; за ред. д.е.н., проф. Ходаківського Є.І. Житомир : Полісся, 2016. 323 с.
6. Пікус Р.В., Олійник Г.І. Взаємодія страхових компаній і банків на ринку фінансових послуг України : [монографія]. К. : Компрінт, 2017. 186 с.
7. Приказюк Н.В. Менеджмент у страхових компаніях: лабораторний практикум. К. : Компрінт, 2016. 247 с.
8. Страхування: Підручник / За ред. Осадця С.С. – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2012. 432 с.
9. Закон України «Про страхування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/85/96-вр>

Додаткова:

1. Дема Д. І., Віленчук О. М., Дем'янюк І. В. Страхувальні послуги: навч. посібник. Київ: Алерта, 2017. 526 с

2. Пікус Р.В., Лобова. М.В. Страховий захист підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки України: монографія. К.: Логос, 2018. 192 с.
3. Міждисциплінарний словник зі страхування та ризик- менеджменту / [Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, О.М. Лобова та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. К.: Логос, 2016. 509 с.
4. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 1 / [Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича. К.: Логос, 2016. 496 с. Ч 1.
5. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 2 / [Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича. К.: Логос, 2016. 544 с. Ч. 2
6. Страхування: лабораторний практикум / Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С., Лобова О.М. К.: Логос, 2016. 280 с.
7. Страхування: опорний конспект лекцій (українською та російською мовами) / [Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, А.С. Шолойко та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. – К.: Логос, 2015. 276 с.
8. Страхування: робочий зошит / Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, О.М. Лобова, А.О. Ігнатюк. К.: Логос, 2016. 100 с.
9. Шірінян Л.В. Фінансове регулювання страхового ринку України: проблеми теорії та практики: [монографія]. Київ: Видавництво “Центр учбової літератури”, 2016. 458 с.
10. Шолойко А.С. Довідник інфраструктури страхового ринку. К.: НУБіП України, 2016. 117 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. Офіційний сайт. URL: <http://www.dfp.gov.ua/>.
2. Інформаційно-аналітичний портал по страхуванню в Україні. Офіційний сайт. URL: <http://www.ostra-kiev.com.ua>
3. Ліга страхових організацій. Офіційний сайт. URL: <http://uainsur.com/>.
4. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Офіційний сайт. URL: <http://www.mtsbu.kiev.ua/>.
5. Страховий клуб. Офіційний сайт. URL: <http://ufu.org.ua/ua>.
6. Форіншурер – Інтернет-журнал про страхування. Офіційний сайт. URL: <https://forinsurer.com/>
7. Национальная Интернет библиотека по управлению рисками в агро секторе (США).
8. UR: <http://www.agrisk.umn.edu/> –<http://www.rma.usda.gov/>
9. Министерство сельского хозяйства Канады. URL: <http://www.agr.gc.ca/>
10. Корпорация по предоставлению финансовых услуг агро сектору, провинция Альберта, Канада. URL: <http://www.afsc.ca/>
11. Корпорация по страхованию агро сектора, провинция Саскачевань (SCIC), Канада;
12. URL: <http://www.saskcropinsurance.com/>
13. Корпорация «Agricorp», провинция Онтарио, Канада. <http://www.agricorp.com/>
14. Сельскохозяйственный Страховой Консорциум частных компаний «Agroseguro», Испания.
15. URL: <http://www.agroseguro.es/>
16. Государственная организация по сельскохозяйственному страхованию «ENESA», Испания.
17. URL: <http://www.enesa.es/>
18. Консультационное агентство по агро страхованию и рискам «Globalrisk», США.
19. URL: <http://www.globalagrisk.com/>
20. Служба Экономических Исследований «ERS», США. URL: <http://www.ers.usda.gov>
21. Министерство Сельского Хозяйства Австралии. URL: <http://www.maff.gov.au>
22. Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua>.
23. Державний комітет зі статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
24. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

25. Міністерство економіки. URL: <http://www.me.gov.ua>.
26. Міністерство фінансів. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
27. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
28. Актуальні питання екологічного страхування. Журнал. URL: <https://ecolog-ua.com/news/aktualni-pitannya-ekologichnogo-strahuvannya>
29. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1264-12>
30. Закон України «Про екологічний аудит»; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1862-15>
31. Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1644-14>
32. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2245-14>
33. Закон України «Про нафту та газ» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2665-14>
34. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів» від 1 червня 2002 р. № 733 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/733-2002-п>
35. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів» від 19 серпня 2002 р. № 1219 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1219-2002-п>
36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовивбухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру» від 16 листопада 2002 р. № 1788. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1788-2002-п>